УДК 330.22.12

НОРМАТИВНО – ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Світлана Красножон
к.е.н., старший викладач кафедри банківських інвестицій ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

У статті наведено порівняльний аналіз нормативно-правових актів інвестиційної діяльності індивідуальних інвесторів в залежності від переваг щодо обраних ними фінансових інструментів.

Існуючі наукові та практичні розробки в галузі фінансових ринків в своїй переважній більшості орієнтовані на задоволення інтересів крупних інституціональних інвесторів, емітентів та інститутів інфраструктури, що відповідним чином відображається на інвестиційний активності індивідуальних учасників фінансового ринку.

Метою статті є відокремлення та узагальнення пропозицій щодо удосконалення нормативно-правових актів для подальшого розвитку індивідуального інвестування.

Індивідуальні інвестиції в інструменти фінансового ринку визначаються дією багатьох чинників, окремі з яких лежать за межами суто економічної політики, що являється матеріалом дослідження та висвітлені у працях вітчизняних (Коваленко О., Леонов Д., Майорова Т., Мозговий О., Сутормінa В., Федосов В.) та зарубіжних (Бодди З., Долан Е.Дж., Ковалев В., Москівн С.) вчених. Ця складна та неоднозначна сукупність факторів вимагає детального розгляду та аналізу в контексті активізації інвестиційної діяльності фізичних осіб на фінансовому ринку України.

Парадоксальність ситуації полягає у тому, що абсолютна більшість авторів визначають провідну роль заощаджень фізичних осіб у формуванні внутрішніх інвестиційних ресурсів, проте, запропоновані заходи є поверховими. [1] У зв'язку з цим існує реальна потреба в аргументації та розробці всеохоплюючого організаційно-економічного механізму активізації інвестиційної діяльності індивідуальних інвесторів. Зазначимо, що на рівні національного законодавства головні принципи та механізми розвитку фінансового ринку (в тому числі, і в частині стимулювання інвестицій фізичних осіб у фінансові інструменти) розкриті у наступних програмах та концепціях, орієнтованих на певні сегменти: недержавного пенсійного забезпечення, небанківських фінансових послуг, державних цінних паперів, ринку капіталу.

На даний час в Україні чинними є кілька концепцій та програм, які спрямовані на розвиток наступних сегментів фінансового ринку: недержавного пенсійного забезпечення, небанківських фінансових послуг, державних цінних паперів, ринку капіталів. Фактично, ці документи охоплюють майже всі фінансові інструменти, проте, якщо оцінювати їх наповнення з погляду стимулювання індивідуального інвестування, можна виділити наступні неповноцінні компоненти:

- по-перше, всі програми мають сегментарну спрямованість, тобто орієнтовані на розвиток того чи іншого окремого сектору фінансового ринку України. Відповідно, відсутня єдність у підходах до вирішення питань про розвиток індивідуальних інвестицій на усьому фінансовому ринку;

- по-друге, серед більшості завдань, які заплановані органами державної влади до виконання, відсутня конкретика – переважають загальні цілі, в цілому описового характеру, які ха-

рактеризують ймовірний, бажаний стан того чи іншого сегменту фінансового ринку;

- по-третє, головні аспекти розроблених програмних заходів сконцентровані на вирішенні проблем інституціональних учасників фінансового ринку – фінансових інститутів, тоді як інтереси індивідуальних інвесторів представлені за залишковим принципом.

Отже, якщо поєднати наведені недоліки чинних програм з аналізом інвестиційної активності індивідуальних інвесторів на фінансовому ринку, можна дійти висновку, що головною проблемою є фрагментарність дій та заходів держави, інших учасників фінансового ринку.

Нормативно-правове забезпечення стимулювання інвестиційної діяльності індивідуальних інвесторів на фінансовому ринку України має базуватися на наступних положеннях:

- розробка комплексних показників, що достовірно оцінюють участь індивідуальних учасників в інвестиційних процесах на вітчизняному ринку в цілому, та аналіз поточної ситуації з їх використанням;

- визначення стримуючих факторів, які негативно впливають на параметри інвестицій індивідуальних учасників на фінансовому ринку та на окремих його сегментах;

- розробка та обґрунтування рекомендацій практичного характеру, спрямованих на стимулювання інвестицій фізичних осіб у фінансові інструменти.

З іншого боку, проблема активізації інвестицій фізичних осіб в інструменти фінансового ринку ускладнюється наступними факторами: по-перше, різною економічною та правовою природою інструментів грошового ринку; по-друге, суттєвими відмінностями діяльності емітентів, що функціонують на грошовому ринку; по-третє, різними історичними передумовами появи та розвитку окремих сегментів грошового ринку.

Проведений аналіз засвідчив, що основні проблеми грошового ринку сконцентровані на наступних сегментах:

– майже повна відсутність індивідуальних інвесторів на ринках державних та муніципальних цінних паперів;

– невисокий рівень розвитку ринку послуг недержавних фондів та інститутів спільного інвестування;

– домінування серед короткострокових фінансових інструментів депозитних угод, що значно звужує інвестиційні стратегії індивідуальних учасників, а також ставить розвиток грошового ринку в залежності від розвитку банківської системи.

Ключовими проблемами, що вимагають першочергового врегулювання захисту прав інвесторів є:

- проблеми законодавчої бази у частині повноважень державних регуляторів, зокрема, забезпечення державного нагляду за однаковими за своєю природою сегментами фінансового ринку;

- недостатні стандарти розкриття інформації інститутами спільного інвестування (ІСІ) та недержавними пенсійними фондами (НПФ). Необхідність паралельного існування кількох рівнів оприлюднення інформації ІСІ та НПФ;

- фактична відсутність компенсаційних механізмів на ринках послуг ІСІ та НПФ – тобто, інвестор не має можливості забезпечити альтернативні доходи та компенсувати втрати при проведенні операцій;

- слабкі норми захисту персональних даних споживачів фінансових послуг, за виключенням сфери недержавного пенсійного фінансування.

Аналіз факторів інвестиційної діяльності фізичних осіб в Україні засвідчив, що, незважаючи на досить складну ситуацію в питанні формування заощаджень (насамперед – низький рівень життя), вже на сучасному етапі існують передумови для значної активізації цього процесу: збільшення кількості фізичних осіб, які в змозі формувати заощадження та збільшення кількості фінансових інструментів для індивідуального інвестування.

Приймаючи рішення щодо придбання інструментів фінансового ринку, фізична особа орієнтується на можливості за їх рахунок поставленої мети (отримання прибутку або досягнення соціального ефекту). Відповідно, вини-

кає проблема узгодження інтересів індивідуальних інвесторів з інтересами інших учасників фінансового ринку – насамперед, емітентів, які за рахунок випуску власних фінансових зобов'язань формують попит на капітал [2]. Процес узгодження відбувається в рамках чинного законодавства, яким зафіксовані певні обмеження на інвестиційну діяльність фізичних осіб на окремих сегментах фінансового ринку та характеристики інструментів.

Нормативно-правове забезпечення активізації інвестиційної діяльності індивідуальних інвесторів на фінансовому ринку України базуються на наступному: детермінація та обґрунтування показників, що спрямовані на достовірну оцінку участі індивідуальних учасників в інвестиційних процесах на фінансовому ринку; оцінка на основі зазначених показників сучасного стану інвестиційної активності індивідуальних учасників; визначення стримуючих факторів, які негативно впливають на параметри інвестицій індивідуальних учасників; рекомендації практичного характеру, спрямовані на стимулювання індивідуального інвестування.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Рамський А.Ю.* Інвестиційний потенціал заощаджень фізичних осіб та механізми його реалізації // Актуальні проблеми економіки. – 2007.- № 5. – С. 173-178.

2. Звіт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг за 2010 рік [Електронний ресурс] // Річні звіти Держфінпослуг: [сайт] /ДКРРФПУ. http: // www. dpf. gof. ua./ fileadmin/ downloads/ richnyi_zvit_2010_1.pdf.- Назва с екрана.

РЦПУ